

DISCURSURI CARE AU SCHIMBAT LUMEA

CU O INTRODUCERE DE
SIMON SEBAG MONTEFIORE

TRADUCERE DIN ENGLEZĂ DE
IRINA NEGREA

TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactor:
Smaranda Liubov

Coperta: Faber Studio

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Florin Paraschiv

Corectură:
Dușa Udrea
Rodica Petcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României MONTEFIORE, SIMON SEBAG

Discursuri care au schimbat lumea / Simon Sebag
Montefiore; trad.: Irina Negrea. – București: Editura Trei, 2015
ISBN 978-606-719-359-6

I. Negrea, Irina (trad.)

821.111-4=135.1
808.53

Titlul original: *Speeches That Changed the World*
Autor: Simon Sebag Montefiore

Copyright © Simon Sebag Montefiore, 2014, revised edition
Copyright © 2005, 2010, 2014 Quercus Editions Ltd
Publicat prin acord cu Quercus Editions Ltd (UK)

Copyright © Editura Trei, 2015
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

MULȚUMIRI

Editorii doresc să mulțumească surselor (inclusiv celor din domeniul public) care au înregistrat sau au transcris aceste discursuri istorice. O mențiune deosebită trebuie făcută la adresa următorilor, pentru materialul sursă și permisiunea de a reproduce materialul protejat de copyright:

Pentru discursurile lui: Adolph Hitler: *The Speeches of Adolph Hitler 1922–1939* (Oxford University Press, 1942); Winston Churchill: reprodus cu permisiunea Crown Copyright; J. Robert Oppenheimer: University of Chicago; Nelson Mandela: Arhiva Congresului Național African; Martin Luther King, Jr: The Estate of Dr Martin Luther King, Jr; Malcolm X: *Speeches and Statements* (Grove Press); Pierre Trudeau: www.collectionscanada.ca; Ronald Reagan: The Reagan Foundation; Aung San Suu Kyi: din *Freedom From Fear* (Penguin Books, Revised Edition, 1995), reprodus cu permisiunea Penguin Books Ltd și Penguin Group (USA); Pope Francis: © Libreria Editrice Vaticana, reprodus cu permisiunea Libreria Editrice Vaticana; Malala Yousafzai: reprodus cu permisiunea Curtis Brown Group Ltd, London din partea lui Malala Yousafzai, copyright © Malala Yousafzai, 2014.

S-au făcut toate eforturile pentru contactarea deținătorilor de copyright. Totuși, editorii vor fi bucuroși să rectifice în edițiile viitoare orice omisiuni sau inadvertențe aduse la cunoștința lor.

CREDITE FOTO

Jesus, © Photo RMN/A Berlin; Mohammed, © Altaf Qadri/epa/Corbis; Elizabeth I, © Bettmann/Corbis; Charles I, © Towneley Hall Art Gallery & Museum, Burnley, Lancashire/The Bridgeman Art Library; Oliver Cromwell, © Montclair Art Museum, New Jersey/ Bridgeman; George Washington, © Corbis; Thomas Jefferson, © Bettmann/Corbis; Napoleon Bonaparte, © Archivo Iconografico, S.A./Corbis; Abraham Lincoln,

© Bettmann/Corbis; Susan B. Anthony, © CSU Archives/ Everett Collection/Rex Features; Emmeline Pankhurst, © Hulton-Deutsch Collection/Corbis; Patrick Pearse, © Corbis; Woodrow Wilson, © Corbis; Vladimir Lenin, © Mrs Valerie Anne Giscard d'Estaing/Alamy; Clarence Darrow, © Bettmann/Corbis; Mahatma Gandhi, © Press Association Images; Franklin D. Roosevelt, © Underwood & Underwood/Corbis; Adolf Hitler, © Bettmann/Corbis; Neville Chamberlain, © Hulton-Deutsch Collection/Corbis; Joseph Stalin, © Popperfoto/Alamy; Winston Churchill, © Hulton-Deutsch Collection/Corbis; Charles de Gaulle, © Bettmann/Corbis; Vyacheslav Molotov, © Time & Life Pictures/Getty Images; George S. Patton, © Bettmann/Corbis; Emperor Hirohito, © Bettmann/Corbis; J. Robert Oppenheimer, © Bettmann/Corbis; Jawaharlal Nehru, © Bettmann/Corbis; Douglas MacArthur, © Bettmann/Corbis; Nikita Khrushchev, © Photo12.com – Keystone Pressedienst; John F. Kennedy, © Bettmann/Corbis; Martin Luther King Jr, © Flip Schulke/Corbis; Nelson Mandela, © Alexander Caminada/Alamy; Malcolm X, © Bettmann/Corbis; Pierre Trudeau, © Bettmann/Corbis; Richard M. Nixon, © Bettmann/Corbis; Indira Gandhi, © Sipa Press/Rex Features; Chaim Herzog, © Bettmann/Corbis; Anwar al-Sadat, © Hulton Archive/Getty Images; Pope John Paul II, © Bettmann/Corbis; Ronald Reagan, © Bettmann/Corbis; Mikhail Gorbachev, © Jacques Langevin/Corbis Sygma; Václav Havel, © J A Giordano/Corbis Saba; Aung San Suu Kyi, © epa european pressphoto agency b.v./Alamy; Earl Spencer, © Press Association Images; Elie Wiesel, © Robert Maass/Corbis; George W. Bush, © Reuters/Corbis; Gerry Adams, © Micah Walter/Reuters/Corbis; Al Gore, © AFP/Getty Images; Kevin Rudd, © Alan Porritt/epa/Corbis; Barack Obama, © Shawn Thew/epa/Corbis; Xi Jinping, © KeystoneUSA-ZUMA/REX; Pope Francis, © Alessia Paradisi/ABACA USA/Empics Entertainment; Malala Yousafzai, © Sipa USA/REX; Vladimir Putin, © Alexander Zemlianichenko/AP/Press Association Images.

Cuprins

Introducere	9
Iisus din Nazaret	11
„Fericiți cei săraci cu duhul“ Din „Predica de pe Munte“ (Sfânta Evanghelie după Matei), secolul I d.Hr.	
Profetul Mahomed	14
„Întoarce-ți fața către Moscheea cea Sfântă“ Din <i>Sura Al-Baqara (Coranul)</i> , secolul al VII-lea d.Hr.	
Regina Elisabeta I	18
„Am inimă și stomac de rege“ Discurs pentru încurajarea trupelor engleze la Tilbury, 8 august 1588	
Regele Carol I al Angliei	22
„Trec de la o coroană coruptibilă la una incoruptibilă“ Discurs pe eșafod, 30 ianuarie 1649	
Oliver Cromwell	27
„Pentru numele lui Dumnezeu, plecați!“ Discurs pentru dizolvarea Parlamentului Scurt, 20 aprilie 1653	
George Washington	31
„Un atașament părtinitor al unei națiuni pentru vreo alta produce o seamă de neajunsuri“ Discursul prezidențial de adio, 17 septembrie 1796	
Thomas Jefferson	38
„Suntem toți republicani, suntem toți federaliști“ Discursul prezidențial inaugural, 4 martie 1801	
Napoleon Bonaparte	45
„Soldați ai Vechii Gărzi, vă spun adio“ Discursul de adio adresat Gărzii Imperiale, 20 aprilie 1814	
Abraham Lincoln	49
„Guvernarea poporului de către popor, pentru popor“ Cuvântarea de la Gettysburg, 19 noiembrie 1863	
Susan B. Anthony	53
„Sunt femeile persoane?“ Turneu de conferințe: „Este o crimă ca un cetățean al Statelor Unite să voteze?“, februarie-iunie 1873	
Emmeline Pankhurst	59
„Sunt aici ca soldat“ Discurs în campania britanică pentru sufragiul femeilor, 13 noiembrie 1913	

Patrick Pearse	63
„Irlanda lipsită de libertate nu-și va găsi niciodată liniștea“ Discurs funebru pentru Jeremiah O'Donovan Rossa, 1 august 1915	
Woodrow Wilson	68
„Trebuie să facem ca democrația să fie sigură în lume“ Discurs în Congres, pentru votarea declarației de război, 2 aprilie 1917	
Vladimir Illici Lenin	73
„Toată puterea Sovietelor“ Discurs proclamând țelurile politicii bolșevice, septembrie 1917	
Clarence Darrow	79
„Eu cred în legea dragostei“ Discurs de încheiere în apărarea lui Henry Sweet, 11 mai 1926	
Mohandas K. Gandhi	83
„Am credință în justiția cauzei noastre“ Discurs în ajunul „Marșului Sării“, 11 martie 1930	
Franklin D. Roosevelt	89
„Singurul lucru de care trebuie să ne temem este teama însăși“ Discurs prezidențial inaugural, 4 martie 1933	
„O dată din calendar ce va dăinui în infamie“ Discurs în fața Congresului, pentru aprobarea declarației de război, 8 decembrie 1941	
Adolf Hitler	97
„Răbdarea mea a ajuns acum la capăt“ Discurs de revendicare a Regiunii Sudete de la Cehoslovacia, 26 septembrie 1938	
„Sunt de acum înaintea doar primul soldat al Reich-ului“ Discurs anunțând războiul cu Polonia, 1 septembrie 1939	
Neville Chamberlain	105
„Pace pentru timpul nostru“ Declarație după Conferința de la München, 30 septembrie 1938	
Iosif Stalin	109
„Trebuie să aprobăm de urgență încheierea pactului“ Cuvântare în Biroul Politic, despre Pactul sovieto-nazist, 19 august 1939	
Winston Churchill	115
„Sânge, trudă, lacrimi și sudoare“ „Vom lupta pe plaje“ „Aceasta a fost cea mai minunată clipă a lor“ „Niciodată în sfera conflictului omenesc“ „O cortină de fier a căzut“ Discursuri despre al Doilea Război Mondial și consecințele lui, 1940–1946	
Charles de Gaulle	125
„Flacăra rezistenței franceze nu va pieri“ Apel radiofonic pentru crearea Forțelor Franceze Libere, 18 iunie 1940	
Veaceslav Molotov	129
„O perfidie nemaîntâlnită în istoria națiunilor civilizate“ Comunicat radiofonic condamnând invadarea Uniunii Sovietice de către naziști, 22 iunie 1941	
George S. Patton, Jr	134
„Eu personal o să-l împuşc pe zugravul ăla nemernic de Hitler“ Discursul de îmbărbătare adresat Armatei a Treia a SUA, înainte de Ziua Z, 5 iunie 1944	
Împăratul Hirohito	139
„Îndurând ceea ce este de neîndurat“ Discurs radiodifuzat, explicând capitularea Japoniei, 15 august 1945	

J. Robert Oppenheimer	144
„Nu suntem doar savanți; suntem oameni, de asemenea“ Discurs despre era atomică și responsabilitatea științifică, 2 noiembrie 1945	
Jawaharlal Nehru	148
„Când va bate miezul nopții..., India se va trezi“ Discurs marcând independența Indiei, 14 august 1947	
Douglas MacArthur	153
„Tocmai m-am despărțit de fiii voștri care luptă în Coreea“ Discurs de rămas-bun, adresat Congresului în 19 aprilie 1951	
Nikita Hrușciiov	158
„Cultul personalității“ Discurs secret de denunțare a crimelor lui Stalin, la al XX-lea Congres al Partidului Comunist, 25 februarie 1956	
John F. Kennedy	164
„Nu întrebați ce poate face țara voastră pentru voi“ Discurs prezidențial inaugural, 20 ianuarie 1961 „ <i>Ich bin ein Berliner</i> “ Discurs la Zidul Berlinului, apărând democrația, 26 iunie 1963	
Martin Luther King, Jr.	173
„Eu am un vis“ Discurs despre drepturile civile, la Memorialul Lincoln, 28 august 1963 „Eu am văzut pământul făgăduinței“ Discurs despre drepturile civile, în ajunul asasinării lui, 3 aprilie 1968	
Nelson Mandela	182
„Un ideal pentru care sunt pregătit să mor“ Discurs la proces, apărându-și faptele și țelurile, 20 aprilie 1964 „Liberi, în sfârșit“ Discurs după victoria ANC în alegeri, 2 mai 1994	
Malcolm X	189
„Nu se poate să urăști rădăcinile unui copac fără să urăști și copacul“ Discurs celebrând obârșia africanilor, 14 februarie 1965	
Pierre Trudeau	194
„Cine sunt victimele răpirii?“ Discurs în timpul crizei separatiste de la Québec, 16 octombrie 1970	
Richard Nixon	200
„Nu poate să existe nicio mușamalizare la Casa Albă“ Discurs către națiune, promițând transparență în afacerea Watergate, 30 aprilie 1973	
Indira Gandhi	207
„Responsabilitatea specială a femeilor din India“ Discurs despre valoarea educației femeilor, 23 noiembrie 1974	
Chaim Herzog	212
„Ura, ignoranța și răul“ Discurs la ONU, condamnând antisemitismul, 10 noiembrie 1975	
Anwar Sadat	217
„Acceptăm să trăim cu voi într-o pace permanentă“ Discurs în Knessetul israelian, propunând tratative de pace, 20 noiembrie 1977	
Papa Ioan Paul al II-lea	223
„Libertatea noastră ca polonezi costă nespus de mult“ Discurs adresat compatrioților săi polonezi, 18 iunie 1983	

Ronald Reagan	228
„Domnule Gorbaciov, dărâmați acest zid“ Discurs în Berlinul de Vest, susținând principiile democrației, 12 iunie 1987	
Mihail Gorbaciov	234
„Libertatea de a alege este un principiu universal“ Discurs la ONU, despre reformele sovietice, 7 decembrie 1988	
Václav Havel	239
„Trăim într-un mediu moral contaminat“ Discurs radiodifuzat, revizuind trecutul comunist ceh, 1 ianuarie 1990	
Aung San Suu Kyi	244
„Nu puterea este ceea ce corupe, ci frica“ Discurs scris pentru a marca acceptarea Premiului Saharov pentru libertatea de gândire, în iulie 1991	
Earl Spencer	250
„Cea mai vânată persoană a timpurilor moderne“ Orăție funebră pentru Diana, Prințesă de Wales, 6 septembrie 1997	
Elie Wiesel	255
„Pericolele indiferenței“ Discurs analizând calamitățile secolului XX, 12 aprilie 1999	
George W. Bush	262
„Astăzi, națiunea noastră a văzut răul“ Discurs către națiune, după atentatele teroriste din 9/11, 11 septembrie 2001	
Gerry Adams	267
„Lupta noastră a atins un moment decisiv“ Discurs cerând Armatei Republicane Irlandeze să renunțe la violență, 6 aprilie 2005	
Al Gore	272
„Voința politică este o resursă regenerabilă“ Discurs rostit în Bali, la Conferința ONU privind schimbările climatice, 14 decembrie 2007	
Kevin Rudd	278
„Generațiilor furate... eu îmi cer iertare“ Moțiune parlamentară cerând iertare pentru maltratarea populației aborigene a Australiei, 13 februarie 2008	
Barack Obama	283
„America este un loc unde toate lucrurile sunt posibile“ Discurs după câștigarea alegerilor prezidențiale din SUA, 4 noiembrie 2008	
Xi Jinping	289
„Această mare responsabilitate este responsabilitatea față de popor“ Cuvântarea secretarului general al Partidului Comunist Chinez la ședința membrilor Biroului Permanent al Comitetului Politic Executiv, în Beijing, 15 noiembrie 2012	
Papa Francisc	295
„Pace în întreaga lume, încă atât de dezbinată de aviditatea celor care caută câștiguri facile“ Primul mesaj pascal „Urbi et Orbi“, 31 martie 2013	
Malala Yousafzai	300
„Un condei și o carte pot schimba lumea“ Discurs despre accesul la educație, rostit la Adunarea delegațiilor de tineret la ONU, 12 iulie 2013	
Vladimir Putin	306
„Cu Ucraina, partenerii noștri occidentali au întrecut măsura“ Cuvântare la Kremlin, privind anexarea Crimeii, 18 martie 2014	

Introducere de Simon Sebag Montefiore

Un discurs celebru nu reflectă doar adevărul epocii sale, ci captează deopotrivă marea minciună. Această minunată colecție de discursuri conține imnuri înălțătoare închinatelor valorilor democrației ce înglobează principiul decenței și al libertății pe care noi le prețuim, cuvinte înțelepte care luminează mințile. Dar putem, totodată, să citim câteva dintre cele mai detestabile discursuri care au întunecat orizonturile lumii libere. Discursurile rostite de monștrii istoriei sunt pentru omenire adevăratele lecții.

Multe dintre aceste discursuri conțin adevăruri eterne, îndeosebi un text clasic precum „Discursul de la Gettysburg“, sau unele alocuțiuni mai puțin cunoscute, cum ar fi conferința rostită de Václav Havel, disident și viitor președinte al Republicii Cehe, sau cuvântarea lui Chaim Herzog, președintele Israelului. De regulă, simplitatea limbajului marchează o splendidă elocvență, cum întâlnim la Mahomed, Iisus sau Martin Luther King, și asta cu atât mai mult cu cât oratorul a scris el însuși cuvintele. Dar multe cuvântări au un substrat malefic și absurd, de unde putem trage învățătura că vorbele frumoase și filantropice pot să mascheze și să denatureze realitatea, la fel de mult cum au și capacitatea să o reveleze sau să o clarifice. Unele discursuri sunt tipic orwelliene. Există discursuri incontestabil mincinoase, unele sunt imorale, iar pe altele putem efectiv să le evaluăm mai bine, acum, cu instrumentul retrospectivei istorice. „Cuvintele de adio adresate Vechii Gârzi“ de către împăratul Napoleon sunt doar palavre lacrimogene, rostite de un om pentru care țara nu a fost niciodată mai presus de interesele și ambițiile personale, umplând câmpurile Europei cu trupurile tinere ale atâtor soldați nevinovați. Două discursuri conferă unor oameni abjecți statură de animale politice desăvârșite. În cuvântarea „Toată puterea Sovietelor!“ ținută de Lenin în aprilie 1917, este dificil să numeri minciunile, întrucât oratorul nu avea nicidecum intenția de a da puterea Sovietelor, țăranilor sau muncitorilor; puterea era pentru el și nomenclatură. Disprețul și cinismul ating apogeul. Discursurile lui Adolf Hitler scot în evidență talentul lui de agitator politic,

actor național și orator, însă țara lor o reprezintă minciunile brutale și cinice, dublate de o grandilocvență cazonă și ridicolă. În mod invers, deși concepțiile lui Stalin sunt de o cruzime dezgustătoare, el fiind complexat de originile lui „modeste“ ca fiu de cizmar, dictatorul le rostește cu o surprinzătoare simplitate.

Apoi, desigur, există pozeurii, cei care induc în eroare și cei care par bine intenționați. Richard Nixon a promis să împiedice exact acea mușamalizare pe care era decis să o folosească. Cuvintele de rămas-bun ale generalului Douglas MacArthur sunt magnifice, însă trădează o amăgire deșartă. Când președintele Mihail Gorbaciov lauda „libertatea de a alege“, cu siguranță nu se gândea că, prevalându-se de idee, propriul său popor va merge până într-acolo încât să îl elimine de la conducere, împreună cu comunismul său preaiubit. Privind retrospectiv, Neville Chamberlain este o dată mai mult ținta unei triste farse, prin discursul său „pace pentru timpul nostru“; sunt greu de imaginat o mai mare eroare de judecată și o amăgire mai patetică în privința realității, exprimate prin niște simple cuvinte.

Astfel, multe dintre aceste discursuri dezvăluie defectele de caracter și virtuțile oratorilor respectivi, dar fiecare este totodată o fereastră spre un mare eveniment din istorie. În epoca radioului și a televiziunii, mulți oameni își aduc aminte unde se aflau atunci când au auzit discursul lui George W. Bush din 9/11, discursul lui Franklin Roosevelt după Pearl Harbor sau bălbâielile lui Veaceslav Molotov când a citit cuvintele lui Stalin după invazia nazistă în Uniunea Sovietică. Discursurile rostite spontan sunt și mai puternice chiar: alocuțiunea regelui britanic Carol I, probabil memorabilă, denotă aroganța îndârjită și patosul orgolios al monarhului sortit pieirii. Dizolvarea Parlamentului britanic de către Cromwell, Lord Protector, scoate în evidență atât furia lui încrâncenată, cât și credința fățarnică în providența divină. Totuși, pentru mine, discursul cel mai reușit, fără să marcheze vreun eveniment major, ci doar descriind într-un limbaj splendid, plin de rigoare morală și mânie justițiară, esența oricărei civilizații decente — o temă care se regăsește în multe dintre aceste discursuri —, rămâne alocuțiunea lui Elie Wiesel despre „pericolele indiferenței“, rostită la Casa Albă, în cadrul seriei de conferințe organizate cu prilejul intrării în noul mileniu. Trebuie să cunoaștem TOATE aceste discursuri. Dar, dacă cititorul va reține doar gândurile lui Wiesel despre rolul individului în istorie, această carte își va fi atins cu adevărat scopul.

Simon Sebag Montefiore

„Fericiți cei săraci cu duhul“

IISUS DIN NAZARET

Din „Predica de pe Munte“ (Sfânta Evanghelie
după Matei), secolul I d.Hr.

Pentru multă lume, cuvintele lui Iisus, așa cum sunt prezentate în „Predica de pe Munte”, constituie esența doctrinei creștine. Dincolo de credința creștină propriu-zisă, acestea au stat la baza principiilor etice fundamentale despre felul în care trebuie să ne purtăm unii cu alții, iar alte pasaje — incluzând versetele cunoscute sub denumirea de „Fericiți” și Rugăciunea Domnească — au fost adesea întipărite în mintea oamenilor încă din copilărie. Unii gânditori creștini și exegeți

ai Bibliei consideră că această predică ar fi mai degrabă o culegere de învățături disparate adunate de primii autori creștini, și nu neapărat un discurs rostit într-o anumită împrejurare.

Din punct de vedere istoric, Iisus s-a născut în Palestina, guvernată de Imperiul Roman, sub un regim evreiesc-marionetă, la sfârșitul secolului I î.Hr. sau la începutul secolului I d.Hr. A crescut în Nazaret și a devenit predicator itinerant în Palestina de Nord, timp de trei ani, în decursul cărora a adunat mulți adepți, care erau atrași de interpretarea pe care o dădea legii mozaice, precum și de minunile care îi erau atribuite. Criticile sale la adresa

IISUS DIN NAZARET

S-a născut în jurul anului 4 î.Hr. sau puțin mai târziu în Betleem, Iudeea (Palestina).

Evangheliile consemnează episoade din viața lui de adult, cum ar fi predici, vindecări, înfăptuirea unor minuni, confruntări cu autoritățile evreiești religioase și politice, precum și călătoriile sale prin Galileea și dincolo de lumea evreiască, la Tyr și la Sidon. Aflat la Ierusalim, cândva între anii 26 și 30 d.Hr., unde își făcuse o intrare triumfală înainte de sărbătoarea pascală, a fost condamnat la moarte pentru blasfemie, iar sentința de răstignire a fost impusă de către procuratorul roman Pilat din Pont.

A murit cca 26–30 d.Hr. în Palestina. În credința creștină, moartea lui Iisus a fost urmată de învierea sa.

conducătorilor religioși evrei și propovăduirea iminentei înlocuiri a împărăției lumești cu împărăția lui Dumnezeu au provocat reacții adverse din partea autorităților romane și evreiești, care au dus la moartea lui prin răstignire.

Cele patru Evanghelii (însemnând „Vestea cea bună”) din Noul Testament, povestind viața și învățăturile lui Iisus, sunt atribuite următorilor ucenici ai săi: Matei (conținând „Predica de pe Munte”), Marcu, Luca și Ioan. Iisus este înfățișat ducând o viață lipsită de siguranță materială sau de sprijin familial, trăind adesea printre săracii și proscrișii societății, propovăduind constant ideea că, respins și persecutat de autorități, va pătimi și va muri pentru a împlini voia lui Dumnezeu. Autorii Evangheliilor diferă prin unele detalii ale textelor, însă toți susțin că Iisus a înviat din morți și li s-a arătat în aceeași zi, adevărind afirmația că el este Mesia, „Fiul lui Dumnezeu”.

Ca figură istorică, Iisus a fost considerat de către necreștini drept un reformator moral, un revoluționar politic, un țăran palestinian sau un rabin charismatic. Acceptând eventual și aceste ipostaze, pentru creștini, Iisus a fost, mai presus de toate, un profet legat în mod unic de Dumnezeu, prin nașterea sa divină, iar prin moartea și învierea sa a dăruit omenirii mântuirea eternă.

Creștinismul s-a răspândit rapid în bazinul mediteraneeen și a fost reprimat sălbatic în secolul I d.Hr. de către împărații romani Nero și Domițian. La sfârșitul primului veac al erei creștine, autoritățile evreiești din Palestina adoptaseră deja măsuri politice menite să îi diferențieze pe creștini de evrei. Se născuse însă o religie mondială, care avea să stea la baza societății și a culturii apusene.

MATEI 5, VERSETE 3–11 („Fericiile“)

Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.
 Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.
 Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.
 Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.
 Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.
 Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.
 Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.
 Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.
 Fericiți veți fi când din pricina Mea vă vor ocări și vă vor prigoni și mințind vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră.*

MATEI 6, VERSETE 9–13 („Rugăciunea Domnească“)

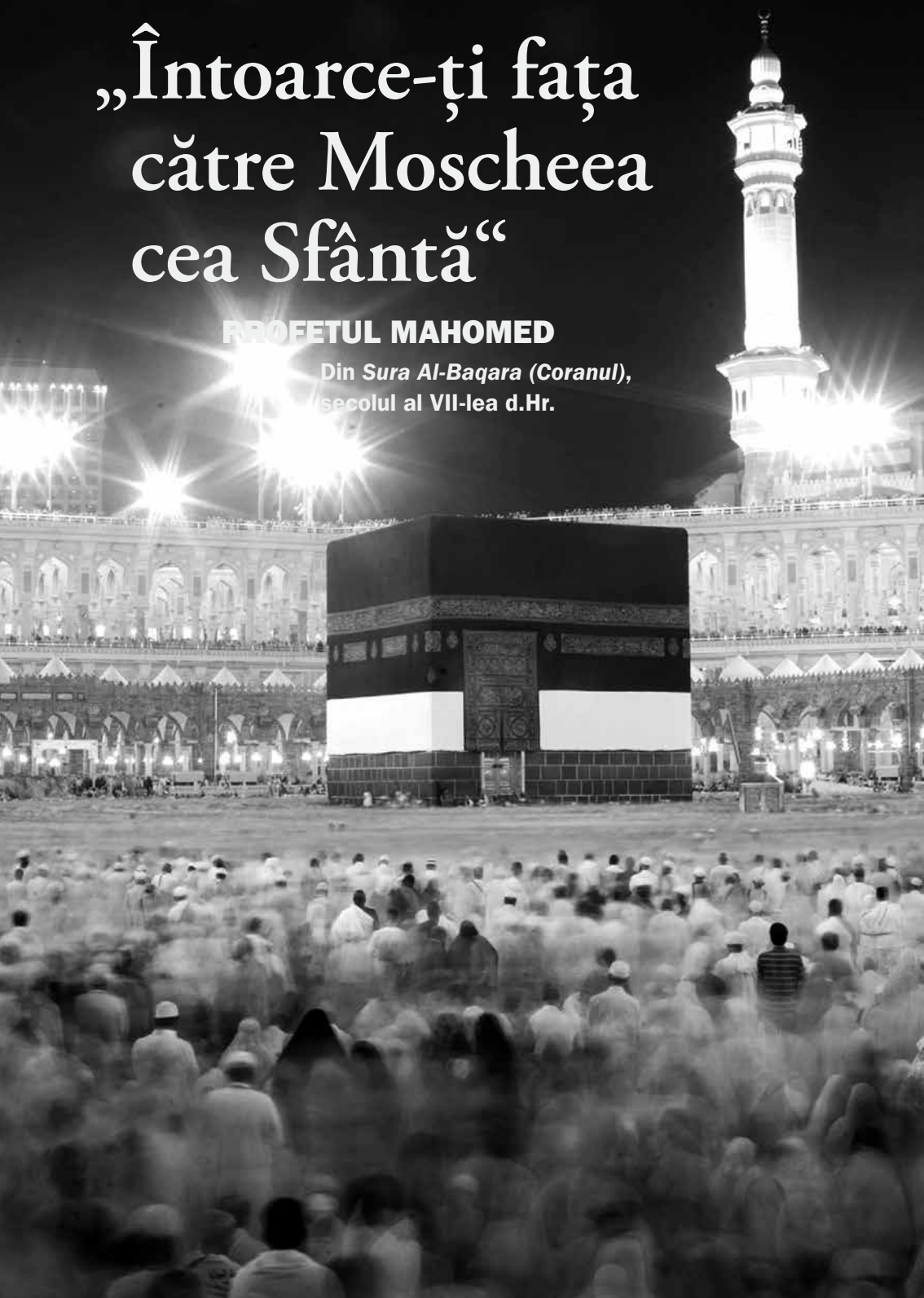
Așadar, voi așa să vă rugați:
 Tatăl nostru Carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău;
 vină împărăția Ta; facă-se voia Ta precum în cer așa și pe pământ.
 Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi;
 și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșililor noștri;
 și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de Cel-Rău. Că a Ta este
 împărăția și puterea și slava în veci. Amin.**

*,** „Noul Testament“, *Sfânta Evanghelie după Matei*, pag. 8 și, respectiv, pag. 11, ediție revizuită de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutului Biblic, 1995, București. (N.tr.)

„Întoarce-ți fața către Moscheea cea Sfântă“

PROFETUL MAHOMED

Din Sura Al-Baqara (Coranul),
secolul al VII-lea d.Hr.

Pentru musulmani, Coranul conține cuvintele lui Allah (Dumnezeu), așa cum i-au fost revelate Profetului Mahomed, la începutul secolului al VII-lea d.Hr. Acestea au fost așternute în scris într-o formă canonică, la câțiva ani după moartea lui Mahomed, rezultatul fiind un text în arabă, rămas nemodificat de atunci. Coranul, împreună cu *hadith* (viața și învățăturile lui Mahomed), formează cei doi stâlpi ai islamului. În această calitate, au avut o uriașă influență în structurarea societăților musulmane și asupra vieții credincioșilor, de la unificarea triburilor arabe, în veacul al VII-lea, până în ziua de azi.

Printre revelații, se numără instrucțiunile lui Dumnezeu privind *qibla*, direcția în care Mahomed și adepții săi trebuie să se roage, și care explică practica musulmanilor de a sta cu fața spre Mecca, în timpul rugăciunii. Coranul este împărțit în *sure* (capitole-secțiuni), iar acest fragment apare în Sura Al-Baqara („Vaca”), Capitolul 2 (versete 144-150).

Din punct de vedere istoric, fragmentul se referă la anul 622, când Mahomed și adepții săi s-au refugiat de frica ostilităților meccanilor neconvertiți, stabilindu-se mai la nord, în orașul Medina, această strămutare fiind cunoscută pentru musulmani sub numele de *hegira* (sau *hijra*). La Medina se aflau și alte grupări religioase — evrei, nazareeni și creștini —, care cu toții se rugau cu fața spre Ierusalim, loc sacru al credințelor lor. Existau în Medina și credincioși care se întorceau cu fața spre Kaaba (literal, „cub”), un străvechi lăcaș de cult și loc al pelerinajului la Mecca. Mahomed, la început, se ruga cu fața spre Ierusalim; dar a simțit chemarea de a-și îndrepta rugăciunile spre Kaaba, templul pe care strămoșii săi și profeții Avraam și Ismael îl rezidiseră cu multe veacuri înainte, dar care acum adăpostea idoli.

PROFETUL MAHOMED

S-a născut în 570, la Mecca, în partea de vest a Peninsulei arabe. Rămas orfan la o vârstă fragedă, Mahomed a fost crescut de bunicul și unchiul lui.

La 25 de ani, s-a însurat cu o văduvă bogată, Khadija, și a devenit negustor, călătorind mult. În 610, lui Mahomed i s-a arătat Îngerul Gabriel, care i-a transmis prima dintre nenumăratele revelații divine, pe care el a început să le răspândească, atrăgându-și deopotrivă adepți și adversari. În 619, „anul mahnirilor”, au murit soția și unchiul lui, iar revelațiile sale au atins cea mai intensă fază. A scăpat de persecuții plecând în nord, la Medina, în 622, unde s-a înconjurat de adepți leali; în anii următori, au avut loc violente ciocniri cu necredincioșii din Mecca. În 629, a întreprins primul său *Haj* (pelerinaj) la Mecca, dar după ce un armistițiu cu Mecca a fost încălcat, și-a condus forțele armate pentru capturarea orașului în 630.

A murit în 632, la Medina. În jurul anului 650, al treilea calif, Uthman, a dispus redactarea unui text canonic al Coranului.

L-a tulburat acest impuls, până când Allah i-a poruncit să facă așa. Kaaba se află acum în centrul complexului Marii Moschei din Mecca.

Așa cum reiese din versete, islamul nu este un sistem religios întru totul separat de tradiția iudeo-creștină. Îmbrățișează multe dintre aspectele acestor două religii, iar Mahomed se considera „pecetea profeților”, ultimul dintr-un lung șir, incluzându-i pe Moise și Iisus. Avraam a reprezentat un exemplu suprem de smerenie și evlavie, deoarece s-a supus voinței lui Dumnezeu, acceptând să-și jertfească fiul pentru El. Iar „islam” înseamnă textual „supunere față de voința lui Dumnezeu”.

Te-am văzut că ți-ai întors fața către cer ca să-ți dăm *qibla* care să-ți fie pe plac. Întoarce-ți fața către Moscheea cea Sfântă! Oriunde ați fi, întoarceți-vă fața către ea! Cei care au primit Cartea, știu că acesta este Adevărul de la Domnul lor. Dumnezeu nu este nepăsător la ceea ce făptuiesc ei.

„De la Domnul tău este Adevărul. Nu fiți șovăitori!”

Chiar dacă le-ai aduce celor care n-au primit Cartea toate semnele, tot nu ți-ar urma *qibla* ta, după cum nici tu nu le-ai urma *qibla* lor. Nici unii nu urmează *qibla* celorlalți. Dacă tu te iei însă după poftele lor, după toată știința dată, atunci vei fi nedrept.

Cei cărora le-am dat Cartea îl cunosc pe el, precum își cunosc fiii, însă unii dintre ei ascund Adevărul, cu toate că-l știu.

De la Domnul tău este Adevărul. Nu fiți șovăitori!

Fiecare se îndreaptă către o zare. Întreceți-vă în a face binele! Oriunde ați fi, Dumnezeu vă va aduce la El, căci El este Atotputernicul.

„De oriunde ați ieși, întoarceți-vă fața către Moscheea cea Sfântă.”

De oriunde ați ieși, întoarceți-vă fața către Moscheea cea Sfântă. Acesta este Adevărul de la Domnul tău. Dumnezeu nu este nepăsător la ceea ce făptuiți.

De oriunde ați ieși, întoarceți-vă fața către Moscheea cea Sfântă. Oriunde ați fi, întoarceți-vă fața către Moscheea cea Sfântă, ca să nu dați pricină

oamenilor asupra voastră, în afara celor nedrepti. Și nu vă temeți de cei nedrepti, ci temeți-vă de Mine! Harul Meu pogoară asupra voastră. Poate vă veți lăsa călăuziți!*

* Citatele au fost preluate din *Coranul*, ed. I, Editura Kriterion, București, 2000, traducere, prezentare, note și index de George Grigore.

„Am inimă și stomac de rege“

REGINA ELISABETA I

Discurs pentru încurajarea trupelor engleze la Tilbury,
8 august 1588

Conform tradiției populare, domnia Elisabetei I este considerată o etapă de aur în istoria engleză. În mare măsură, acest lucru se datorează înfloririi culturii și începuturilor unui imperiu maritim, procese care s-au desfășurat în timpul domniei ei. Totodată, regina a contribuit la formarea acestui mit și prin curajul de a fi înfruntat puternicul Imperiu Spaniol, istoria consemnând în acest sens discursul mobilizator pe care l-a rostit atunci când Spania amenința să invadeze țara.

Prin 1588, ostilitatea dintre Anglia și Spania atinsese apogeul. Domnia de 30 de ani a Elisabetei cimentase ruperea de Roma, inițiată de Henric al VIII-lea, iar Biserica Anglicană adoptase progresiv practici protestante. În 1570, papa Pius al V-lea a excomunicat-o pe Elisabeta, un act care, oficial vorbind, o invalida ca regină în ochii catolicilor. Temerile față de uneltirile catolicilor sprijiniți de spanioli pentru răsturnarea Elisabetei s-au intensificat, iar în anii 1580 au fost date în vileag diverse comploturi, reale sau imagine. În 1583, ambasadorul spaniol a părăsit Anglia definitiv.

Deosebit de supărător pentru Spania era faptul că regimul Elisabetei oferise sprijin economic, apoi susținere militară fățișă rebelilor olandezi, care luptau pentru independență în Țările de Jos, stăpânite pe atunci de spanioli. Iar în Caraibe și Atlantic, corsarii englezi prădau corăbiile care transportau bogății din coloniile spaniole în metropolă. În 1587, o flotă sub comanda lui Sir Francis Drake „a pârlit barba regelui Spaniei” când a distrus peste 24 de corăbii ale lui Filip al II-lea, chiar în portul Cadiz. Pentru Filip al Spaniei, aceasta a fost picătura care umpluse paharul, iar la începutul anului 1588 autoritățile engleze au aflat că monarhul pregătea o uriașă flotă navală pentru a invada Anglia.

REGINA ELISABETA I

S-a născut pe 7 septembrie 1533, la Greenwich, Anglia, ca fiică a lui Henric al VIII-lea și a celei de-a doua soții a acestuia, Anne Boleyn. A urmat la tron în 1558, după domnia protestantului Eduard al VI-lea (1549-53), fratele ei vitreg mai mic, și a catolicei Maria I (1553-58), sora ei vitregă mai mare. Domnia Elisabetei a coincis cu întărirea Bisericii Anglicane, înăsprirea restricțiilor împotriva catolicilor și susținerea acordată rebelilor din Țările de Jos și hughenotilor din Franța. Apariția unor teatre profesioniste a dus la succesul lui Shakespeare, iar navigatorii aventurieri au înființat colonia americană Virginia, numită după „Virgin Queen” („Regina Fecioară”). În 1587, a autorizat cu părere de rău execuția Mariei Stuart, Regina Scoțienilor, acuzată de complicitate la uneltiri, iar în 1588 a rostit un discurs mobilizator în fața trupelor care apărau Anglia împotriva Armadei spaniole. Nemăritându-se și neavând copii, Elisabeta I a fost ultimul monarh din dinastia Tudor, tronul revenindu-i ulterior lui Iacob, fiul protestant al Mariei Stuart.

A murit în 24 martie 1603, la Richmond Palace, Anglia.

Anglia avea o poziție deosebit de vulnerabilă în politica europeană continentală, din cauza faptului că, în lungile războaie religioase din Franța, facțiunea catolică deținea supremația în acea perioadă. La sfârșitul lunii mai 1588, peste 130 de corăbii spaniole, având la bord 18 000 de oameni, sub comanda ducelui de Medina Sidonia, au pornit pe mare din Spania pentru a face joncțiunea cu forțele terestre, conduse de ducele de Parma, lângă Calais. În 28-29 iulie, comandantul englez, Lord Howard de Effingham, a ordonat vaselor de război engleze să atace flota spaniolă în largul coastei franceze, în ceea ce s-a numit „Bătălia de la Gravelines“. O mare parte din armada s-a împrăștiat apoi spre Marea Nordului, ocolind în cele din urmă Scoția; dar a avut de înfruntat furtuni puternice și naufragii pe țărmurile Irlandei, foarte puține corăbii și trupe reușind să se mai întoarcă în Spania. Pacea cu Spania avea să se încheie abia peste mulți ani, însă niciodată de atunci Spania nu a mai avut capacitatea de a amenința Anglia cu o asemenea demonstrație de forță.

În 8 august 1588, Anglia nu avea totuși de unde să știe că pericolul invaziei scădea. În aceea zi, Elisabeta a călătorit la Tilbury, în Estuarul Tamisei, unde, în fața trupelor adunate la repezeală, a rostit memorabilul ei discurs, menit să îi însuflețească pe luptători pentru apărarea patriei și a monarhului lor.

Poporul meu iubitor,

Sfetnici de-ai mei, dornici să mă protejeze și temători de felonie, m-au povățuit să fiu prudentă când apar în fața unor mulțimi înarmate; eu vă asigur însă că nu concep să pun la îndoială credința și loialitatea iubitorului meu popor. Teamă este pentru tirani, pe când eu m-am comportat întotdeauna astfel încât, în afară de Dumnezeu, marea mea forță și ocrotirea mea să atârne de inimile leale și bunăvoința supușilor mei; și de aceea vin acum printre voi, așa cum mă vedeți, în această restriște, nu pentru a mă distra și veseli, ci ferm decisă, în toiul și focul bătăliei, să trăiesc și să mor printre voi; să mă prosternez pentru Dumnezeul meu și pentru regatul meu și poporul meu, pentru onoarea mea și neamul meu, chiar și în țărână.

*„...eu însămi voi fi generalul vostru,
judecătorul vostru, pentru a răsplăti
pe deplin toate virtuțile voastre
în luptă.“*

Știu că, la trup, sunt o femeie slabă și neputincioasă, însă am inimă și stomac de rege, un rege al Angliei mai cu seamă, și voi vouă, prinți străini, de Parma sau Spania, sau de altundeva din Europa, care veți cuteza să cotropiți hotarele regatului meu; căci pentru asta, ca dezonoarea să nu mă urgi-sească, eu însămi voi pune mâna pe arme, eu însămi voi fi generalul vostru, judecătorul vostru, pentru a răsplăti pe deplin toate virtuțile voastre în luptă. Știu deja că, pentru vitejia voastră, ați binemeritat răsplătiri și lauri; și vă asigur, pe cuvânt de nobil prinț, că le veți primi așa cum se cuvine. Între timp, va fi în locul meu împuternicitul meu militar, un om nobil și vrednic de laudă, cum niciodată vreun prinț nu va fi avut vreun supus; neîndoielnic, grație cuvenitei voastre supunerii față de generalul meu, grație disciplinei voastre de ostași și grație bravurii voastre în luptă, în scurt timp vom cuceri o splendidă victorie asupra acelor care sunt dușmanii lui Dumnezeu, ai regatului meu și ai poporului meu.
